

exemplaritat; amb l'objectiu de regular i institucionalitzar una literatura, una cultura i una llengua, que volen elegant inclús a l'hora de parlar-la. Per tal d'exemplificar-ho optaran per fer arribar les idees dels il·lustres europeus. Sobretot es fixaran en els models francesos, tal com podem copsar clarament en un escrit de J. M. López-Picó per a *La revista* –d'on sovint extreuen articles que reprenen a *Llaç*– i que representa un cant a favor de la pau a través de la visió que ens ofereixen dos llibres que ens forneixen diverses imatges del demà construït sobre les rèmores d'una guerra: *Le témoignage de la génération sacrifiée* i la nova edició de l'enquesta d'Agathon sobre *Les Jeunes-gens d'aujourd'hui*. Ens ofereixen només la visió francesa, perquè –com sempre– resulta la més exemplar.

Per tal d'aconseguir que la cultura catalana vagi evolucionant al mateix ritme que a Europa, ens en van presentant en tot moment els nous corrents que hi apareixen, encara que sàpiguen que compten amb la desaprovació de molts lectors, la posició dels quals aniran criticant en tot moment, ja que aquesta postura no representa res més que un estancament. Ens parlen de les idees-imatges i de la justesa de conceptes i idees, per tal de conscienciar-nos de la necessitat de retornar la paraula a la seva estricta referencialitat. I, per fer-ho, V. Vallespinosa i Salvat –que serà qui ens aproximarà a través de les pàgines d'aquesta revista a totes les valors positives d'aquesta postura– recorre a les paraules de Zanné: «La poesia escrita és un reflexe de la poesia ànima, ço que voldrà dir que el llenguatge té de seguir totes les variacions de l'esperit creador, sense altra norma que'l propi convenciment, ço és, la justesa en l'aplicació del mot, prescindint –en un ample sentit– de la bellesa externa inherent a la pròpia paraula, més cuidant pulcrament de la precisa expressió, des del pla on es mou l'artista.» I arribarà fins a proposar aquest model en l'educació perquè seria d'aquesta manera que s'aportaria l'estímul vital necessari per a la revolució que privaria de la mort als nostres pobles, lluny, per tant, de l'estancament actual.

Amb relació a aquesta òptica més clarament catalana i catalanista, ens parlen de la necessitat d'aferrar-nos al nostre cant popular –el

que emana de la terra, de la nostra terra– i d'allunyar-nos al mateix temps de les cançons populars espanyoles. Deixen clar que això no significa tirar endarrere sinó que aquests cants també poden anar evolucionant. En un sentit similar també ens acosten a la dansa i ens presentaran la necessitat de sindicació per tal d'aconseguir una certa normalitat en el camp dels llibres en català. Així com també el fet de tenir present que les obres no s'aprecien pel nombre sinó per la qualitat. Aquests serien els nivells que, més o menys, equipararien la revista plenament amb els bàsics del noucentisme, però també n'hi ha uns altres que se'n distancien, com la visió de la dona. I és que, si bé el magnànim Xènius ens presenta en *La Ben Plantada* una dona que ha superat ja la visió que en tenien els modernistes, com a generadora d'una gran dialèctica que desemboca sempre en una situació catastròfica; perquè els noucentistes aporten una nova imatge femenina, basada en l'aportació d'uns nous valors en els quals abans no s'havia comptat i que, per tant, es resolen en una dona més rellevant i important. J. Santasusagna apunta en un article que titula 'Feminisme' que «aquesta igualitarització espiritual entre els dos sexes ens sembla impossible, car produiria una revolució, que seria un atemptat a l'obra de la naturalesa (...). Creiem, doncs, que la dona no ha d'eixir del pla espiritual en què viu, sinó que ha d'apropar-se més a l'home continuant essent la seva companya amable i gentil. Havem dit que no volíem una retrocessió en les seves pràctiques d'ara, però les evolucions que l'han deslliurada d'una antiga postergació, sense separar-la, en principi, de les pràctiques antigues, semblen assenyalar un bon camí a la dona moderna. Posseint un temperament moral diferent de l'home, deu rebre una diferent educació, que li doni més consciència de la seva missió social. Així la dona dels nostres temps –i la dona futura–

no deu ésser la dona que tot ho sap i que anirà a ser advocada per a no baixar del tron que té erigit a la llar i que ultra el coneixement de les seves obligacions dins la família, sigui capaç de comprendre un conte de l'Oscar Wilde, encara que no sàpiga de logaritmes.» També es fan ressò de qüestions tant a l'ordre del dia com la de l'alçament d'una nova classe social –el proletariat– a Rússia, que resulta d'un esgotament de l'alternativa burgesa que és la que domina en aquests moments, encara, a Catalunya. I per això veiem algun escrit que es manifesta amb relació a tot aquest moviment i als plantejaments més revolucionaris de Karl Marx. Però no només és a efectes revolucionaris i polítics que es manifesta aquesta avantguarda, sinó també en l'aspecte artístic. En aquest sentit, destaquen el darrer llibre de Joaquim Folguera, *Les noves valors de la poesia catalana*, un llibre a través del qual es fa evident l'entrada a Catalunya d'aquestes noves tendències, sobretot a través de dues figures: Josep M. Junoy –del qual trobarem algunes composicions poètiques en aquesta revista– i Josep V. Foix. Tot això no és d'estranyar si partim del fet que un any abans, el 1918, Prous i Vila, juntament amb Salvador Torrell i Eulàlia, ja s'havia encarregat de la publicació d'una revista reusenca d'avantguarda, *La columna de foc*, en la qual va col·laborar, entre altres, l'excel·lent Joan Salvat-Papasseit.

Llaç se'ns presenta com una mirada cap endavant, atenta a les expectatives i amb la voluntat d'aconseguir fer arribar als reusencs les noves tendències per tal que ells s'hi aferrin i sàpiguen què es cou nord enllà. Busquen motivar el seu públic i fer-lo participar en els nous moviments culturals; intenció que continuarà en les revistes que després vindran: *Boira* i *Reus, 1973*. Bàsicament, d'aquest moment i d'aquesta revista s'obtidrà un gran gust per la poesia que es manifestarà, més tard, en l'escriptura per la qual encara optaran tots aquests intel·lectuals reusencs i els seus seguidors.

¹ J. Vilaclara: «Llibres» dins *Llaç*, núm. 5, pàg. 39.

² *Llaç*, núm. 1, pàg. 1.

³ V. Vallespinosa i Salvat: «L'esperit d'observació» dins *Llaç*, núm. 7, pàg. 53.

⁴ V. Vallespinosa i Salvat: «La diversitat en el llenguatge» dins *Llaç*, núm. 2, pàg. 10.

⁵ J. Santasusagna: «Feminisme» dins *Llaç*, núm. 6, pàg. 42.

“I EN L'ENDEMIC, EL NOUCENTISME”, ASSENYALA EL professor Josep Murgades.

Per Noucentisme acostumem a entendre la ideologia que, aproximadament entre 1906, any de la Solidaritat Catalana, per citar un exemple, i el 1923, any del cop d'Estat de Primo de Rivera, representa les aspiracions hegemòniques dels sectors més actius de la burgesia catalana, postula els seus interessos en un pla ideal i formula models i projectes que busquen establir normes de comportament social dirigides a possibilitar una acció reformista. Al començament del segle XX conviuen dues cultures a Catalunya: la Modernista i la Noucentista. La primera, representada per intel·lectuals com Joan Maragall i Pompeu Fabra i per polítics com Cambó i Prat de la Riba. La segona amb gent d'idees com Eugeni d'Ors o Francesc Pujols i d'acció, com Jaume Bofill i Mates o Antoni Rovira i Virgili. La llista d'obres del Noucentisme és llarga, i la tria es fa difícil. Per això, en la redacció d'aquesta bibliografia hem pretès aportar més aviat documents informatius i d'anàlisi que no pas títols d'obres contemporànies o dels mateixos protagonistes.

Literatura

El Noucentisme va exercir la seva influència sobretot a través d'articles i llibres de contingut bàsicament literari i d'assaig. Els títols que donem a continuació analitzen aquestes obres.

Els anys vint en els Països Catalans: noucentisme i avantguarda. Primer Col·loqui Internacional de l'Associació Francesa de Catalanística. París 1996 Barcelona, Abadia de Montserrat, 1997. 252 pàg.

AULET, Jaume. *Josep Carner i els orígens del noucentisme*. Barcelona, Curial, 1992. 373 pàg. (Textos i estudis de literatura catalana; 26)

BILBENY, Norbert. *Eugeni D'Ors i la ideologia del noucentisme*. Barcelona, La Magrana, 1988. 226 pàg. (Els orígens; 22)

FUSTER, Joan. *Contra el Noucentisme*. Barcelona, Crítica, 1977. 193 pàg. (Sarrià; 1)

MALÉ, Jordi. *Carles Riba i el Noucentisme: les idees literàries: 1913-1920*. Barcelona, La Magrana, 1995. 330 pàg. (Els orígens; 39)

MANENT, Albert. *Escriptors i editors del nou-cents*. Barcelona, Curial, 1984. 268 pàg. (Biblioteca de cultura catalana; 56)

MANENT, Albert. *Josep Carner i el Noucentisme: vida, obra i llegenda*. Barcelona, Edicions 62, 1988. 362 pàg. (Llibres a l'abast; 76) 3ª. ed.

El Noucentisme: cicle de conferències fet a la Institució Cultural del CIC de Terrassa, curs 1984-85. Barcelona, Abadia de Montserrat, 1987. 216 pàg. (Biblioteca Milà i Fontanals; 7)

PANYELLA, Vinyet. *Cronologia del noucentisme: una eina*. Barcelona, Abadia de Montserrat, 1996. 149 pàg.

PERICAY, Xavier; Ferran TOUTAIN. *El malentès del Noucentisme: tradició i plagí a la prosa catalana moderna*. Barcelona, Proa, 1996. 314 pàg.

VALLCORBA PLANA, Jaume. *Noucentisme, mediterraneisme i classicisme: apunts per a la història d'una estètica*. Barcelona, Quaderns Crema, 1994. 86 pàg.

VIDAL, Mercè. *Teoria i crítica en el Noucentisme: Joaquim Folch i Torres*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1991. 591 pàg. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 40)

Articles

Una bona part de la reflexió sobre el Noucentisme s'ha fet a través d'articles en publicacions periòdiques o en obres d'història de la literatura i l'art.

BOU, Enric. "La poesia noucentista" A: *Història de la literatura catalana*, vol. IX. Barcelona, Ariel, 1987. pàg. 99-146

CASTELLANOS, Jordi. "Dossier: Modernisme i Noucentisme" A: *L'Avenç* núm. 25 (1980) pàg. 25-51

GABANCHO, Patricia. "L'exercici del poder cultural a Catalunya (I): del Modernisme al Noucentisme" A: *L'Avenç*, núm.51 (1982)

MARFANY, Joan Lluís. "Reflexions sobre Modernisme i Noucentisme" A: *Els Marges* núm. 1 (1974) pàg. 49-71

MARFANY, Joan Lluís. "Modernisme i Noucentisme amb algunes consideracions sobre el concepte de moviment cultural" A: *Els Marges* núm. 26 (1982) pàg. 31-42

MURGADES, Josep. "Assaig de revisió del Noucentisme" A: *Els Marges* núm. 7 (juny 1976) pàg. 35-53

MURGADES, Josep. "El Noucentisme" A: *Història de la literatura catalana*. Vol IX Barcelona, Ariel, 1987. pàg. 9-72

MURGADES, Josep. "Sinopsi de l'antinoucentisme històric" A: *Llengua & Literatura* (1996) Vol. 7, pàg. 105-127

"El 'noucentisme' entre la estètica y la política". A: *Colòquio / Artes*, núm.110. Lisboa, Fundação Calouste Gulbenkian 1996.

Noucentisme. Bibliografia

Enric Agudé
Cap del Servei Municipal de
Biblioteques de l'Ajuntament de Reus